

Az MKCsBK múzeuma

v. Kövendy (Szathmáry) Károly szkv. csendőr százados, aki az MKCsBK központi vezetője volt 1964-től 1973-ig, nem csekély személyes anyagi áldozatvállalás és a csendőrtársak adományai révén létrehozta az ún. „**A torontói m. kir. csendőr és vitézi múzeum**”-ot, melynek tulajdonjogát az MKCsBK vette át 1970-ben, s az anyagot a Toronto külvárosában fekvő Etobicoke-ban, egy közadakozásból vásárolt hatszobás lakásban helyezték el. Gondozója továbbra is Szathmáry maradt; a múzeum egyben az ő lakása, az MKCsBK irodája és irattára, valamint a múzeumot látogatók vendégszobája is volt, melyet a vendégek „Az emigráns m. kir. csendőrlaktanya szabályai” szerint használhattak. E szabályokat közölték, és a laktanya/múzeum épületéről, tárgyairól, dokumentumairól részletesen beszámoltak az [1971. évi Bajtársi Levél](#) július-decemberi számában (lásd a *Könyvtár Bibliográfiáján* keresztül – Simonsis Attila képeivel). 1977-ben már több mint 1800 ereklyével rendelkeztek,ⁱ bár ezeknek nagyobb része nem csendőrségi tárgy volt. Az 1980-ban készített, majd 1984-ben kiegészített videofelvétel, mely bemutatja a múzeum anyagát, honlapunk *Múzeumán* keresztül megtekinthetőⁱⁱ. Dr. Rektor Béla szkv. csendőr százados a 80-as évek elején jelentős személyi vagyona felhasználásával egy Magyar Csendőrségi Kutató Intézet, Könyvtár és Múzeum létrehozását tervezte Magyarország felszabadulása esetében, Budapesten vagy a Balaton környékén.ⁱⁱⁱ Korai váratlan halála hivatalos végrendelet hiányában ezen terveket áthúztaé.

1981-ben *A torontói m. kir. csendőr és vitézi múzeum*-ban megrendezték a csendőrség felállításnak jubileumi ünnepélyét egy díszvacsora keretében. Domokos Sándor csendőr főhadnagy szobrászművész ez alkalomra készített csendőr mellszobrát is ekkor leplezték le, és az alkalomra kiadott jubileumi emlékérmét itt adták át a bajtársaknak. Néhányuk csendőr egyenruhájában jelent meg, s mindegyiküknek életreszóló élményt jelentett a világ minden tájáról összegyűlt csendőr bajtársakkal való találkozás. (Meghívójukat lásd a 2. mellékletben)

1984 végén Kövendy hirtelen betegsége, valamint a múzeum fenntartására szükséges anyagi fedezet folytonos csökkenése miatt a múzeum anyagának máshová helyezése vált szükségessé. Az MKCsBK-n belüli heves viták után Kövendy Károly irányítása alatt az 1984. december 16-án keltezett „Megállapodás”^{iv} szerint az MKCsBK a kényszerhelyzet miatt a tulajdonjogról lemondott a Torontói Magyar Ház javára, s a múzeum ügyeinek intézését a Magyar Ház ún. múzeumi bizottsága vette át, amelyben az MKCsBK egy egytagú képviselőt kapott. Az MKCsBK ígéretet nyert arra, hogy a tárgyakat Magyarországra szállítják a kommunista rendszer bukása, illetve Magyarország függetlenné válása esetén. A fenntartási költségekhez a kanadai állam jelentős összeggel hozzájárult, de az állami segítség megnyerése érdekében a múzeum nevéből a „csendőr” szót törölni kellett. Így a kiállítás a Torontói Magyar Házba való átköltözése után a „Magyar Királyi Fegyveres Erők Múzeuma” néven működött, és anyaga hazaszállítására pedig 1999 végén került sor.

A kilencvenes évek második felében a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság (SZBMRTT) állami pályázatot nyert a torontói múzeum anyagának hazaszállítására. Az MKCsBK óhaja az volt, hogy a csendőrananyag az Ópusztaszeri Történeti Emlékparkban, egy ott felépítendő kétszobás csendőroros állandó kiállítási anyaga legyen.^v A szegedi Móra Ferenc Múzeum – amelynek hatáskörébe az Ópusztaszeri Történeti Emlékpark tartozott – nyitott volt e gondolat iránt, de azzal a feltétellel, hogy saját anyagi fedezet hiányában az épület megépítésének anyagi költségeit az MKCsBK fedezi (a kiállítási anyag odaadományozásán túl). Az MKCsBK viszont nem volt képes a megadott időn belül a szükséges

pénzmenyiséget előteremteni, és a Torontói Múzeumi Bizottság pedig — az MKCsBK határozott tiltakozása ellenére — az anyagot csakis a Hadtörténeti Intézet és Múzeum részére volt hajlandó átadni. Így az Ópusztaszeri elhelyezésre semmiképp nem kerülhetett sor. Az MKCsBK kifogása az anyag Hadtörténeti Múzeumba szállítását illetően abból eredt, hogy a Hadtörténeti Múzeumban, a Múzeum jellegéből adódóan a gyűjtemény állandó jellegű kiállításáról nem lehetett szó, holott a csendőrök az évtizedek folyamán azzal a kifejezett szándékkal adományozták tárgyaikat az MKCsBK múzeumának, hogy azon tárgyak a nép számára megtekinthetők legyenek. Emiatt a SZBMRTT az elnyert pályázati összeget átadta a Hadtörténeti Múzeumnak a hazaszállítás lebonyolítására. 1999-ben a Múzeum igazgatója, Dr. Lugosi József három muzeológus társával Kanadába utazott a tárgyak leltárba vétele és becsomagolása céljából. Mivel a hazaszállítás költségei messze meghaladták a keretet, így az anyagot végülis dr. Szakály Sándor szervezésében a MALÉV jótékonyaságból szállította haza. A Hadtörténeti Múzeumban az anyag tárgyanként és nem gyűjteményként van számon tartva, és a hazaszállítás óta eltelt két és fél évtizedben csupán a tárgyak egy része került bemutatásra, két ideiglenes kiállításon, s a forrás megjelölése nélkül. Emiatt az MKCsBK nem mondott le arról a vágyáról, hogy Magyarországon egy állandó csendőrkiállítás szülessen. (Az MKCsBK gyűjteményéből Torontóban hátramaradt anyag egy részét Domokos Sándor szkv. csendőr főhadnagy segítségével Jordán Enikő, a múzeum kurátora, és Hertelendy József tb. csendőr személyesen juttatták el a Tarnamérai Rendvédelmi – később Rendőr – Múzeumba. Ezek között volt Domokos Sándor 1981-ben készített, fentemlített csendőr szobra is; Kőrössy Zoltán 1978-ban adományozott csendőrszobrának viszont nyoma veszett).

v. Kőrössy Zoltán tb. csö. évtizedek óta áldozatosan gyűjti a m. kir. csendőrséggel (és m. kir. honvédséggel) kapcsolatos tárgyakat, dokumentumokat, képeket. 1984-ben felajánlotta Kövendy Károlynak, hogy ő szívesen átveszi és gondozza a csendőr múzeum csendőrségi tárgyait, de felajánlására választ nem kapott. Az MKCsBK vezetősége ezért 1985-ben őt kérte fel, hogy a még magánkézben levő, felajánlott csendőrségi szolgálattal kapcsolatos anyagot azon túl ő vegye át és gyűjteményében azt gondozza a jövő számára való átmentés céljából.^{vi} Ez az anyag csak akkor kerül majd hazaszállításra, ha a magyar kormány, illetve a magyar rendvédelemért felelős tárca vezetése hajlandó lesz a magyar nemzetnek a csendőrség iránti megbecsülését állandó kiállítás, illetve múzeum keretében kifejezni.

...

A Szemere Bertalan Társasággal és a Hadtörténeti Intézet és Múzeummal (dr. Szakály Sándor főigazgató) karöltve állították fel a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum udvarán az 1999. októberében felavatott emléktáblát „Az első és második világháborúban hősi halált halt m. kir. csendőrök emlékére” felírással. (A fentemlített ópusztaszeri csendőr őrs megépítésére elindított adománygyűjtés összegéből, Bánkúty Géza jelentős adományával kibővítve, fedezték az emléktábla elkészítésének költségeit.) Az emléktáblát azóta minden évben megkoszorúzzák a február 14.-i csendőrnapon. E történelmi jelentőségű esemény megvalósításáért kimagaslóan fáradozók kitüntetésére alapították meg 1999. február 14-én a „Csendőr Érdemérmét,”^{vii} valamint annak a nem-viselhető érme formáját (szalag és korona nélkül). Az utóbbit az eseményben résztvevő, de az ahhoz nem döntő horderejű tevékenységgel hozzájárulók kapták.

...

2016-ban óriási jelentőségű mérőföldkőhöz ért a csendőrség valós bemutatásának munkája. A Magyar Királyi Csendőrség Hagyományörző Egyesületének elnöke, v. Préda István szervezésében 2015-ben tárgyalások indultak Vincze Gábor, az ÓNTE (Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark) történésze és az MKCsBK között, Dr. Parádi József (SZBMRTT elnöke) és Dr. Szakály Sándor (Veritas Történetkutató Intézet) részvételével. Az ÓNTE nyitott volt egy csendőr őrs szoba kiállítás felállítására, mivel a Skanzen falumúzeumának a XX. század eleji vidéket bemutató képébe az szervesen beleillett, sőt, annak hiányában a falu képének ábrázolása történelmileg nem is volt hiteles. A kiállítás 2016. augusztus 18-án nyílt meg, az ÓNTE Skanzenjének „Községházában”. A szoba bútorai az eredeti rendeletek szabványai alapján készültek, amelyeket az MKCsBK biztosított a kép- és iratanyagon, valamint más tárgyakról való információkon kívül. A kiállítás létrehozását 38 magányszemély áldozatos adománya (egymillió forintot meghaladó összeggel) és egy másfél millió forintos anonymusi társadalmi adomány tette lehetővé. (Ennek kapcsán öt személynek *Csendőr Emlékérmét* és kilenc személynek *Elismerő Oklevelet* adományoztunk). Az ÓNTE a jövőben a kiállítás kép- és iratanyagát folyamatosan bővíteni tervezi az MKCsBK segítségével.

v. Kőrössy Zoltán
MKCsBK központi vezető
2016. augusztus

ⁱ REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 336. old.

ⁱⁱ <http://www.youtube.com/watch?v=HxjEF5-wNkQ>

ⁱⁱⁱ Rektor Béla Kőrössy Zoltánhoz intézett személyes levelei a Honlap Levéltárában:

<http://csendor.com/muzeum/leveltar/Levelek/KZ/Rektor%20Bela%20szazados.pdf>

Szintén: Dr Szakály Sándorral folytatott személyes beszélgetések

^{iv} *Bajtársi Levél*, XXXVIII. évfolyam 1. szám, 1985. április 30, pp43-52.

-Dr. Kiss Gyula: „Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség mint a volt *Magyar Királyi Csendőrség* jogutódjának ismertetése a *Magyarságtudat Lexikon* részére.” 1984, Calgary, Kanada. Kézirat. Az MKCsBK irattárában és szintén a honlap „könyvtárában”.

- *Bajtársi levél* LII. évf. 2. szám 2000. május 25. Kiss Gábor központi vezető, 8. old.

Lásd az összes *Bajtársi levelet* a Honlap Könyvtárában, a *Bibliográfián* keresztül:

<http://csendor.com/konyvtar/konyvek/BL/>

^v Kiss Gábor központi vezetői jelentése. *Bajtársi levél* LI. évf. 4. szám, 1999. november. 1, 1. old.

^{vi} Dr. Kiss Gyula központi vezető: „Bajtársi hírek” *Bajtársi levél* XXXVIII. évf. 1. szám, 1985. április 30, 3-4. old.

^{vii} Kiss Gábor központi vezető: „Áll a csendőr hősi halottak emléktáblája.” *Bajtársi levél* VI. évf. 4. szám, 1999. november, 3-8. old.